PANURUS

FUGLE OG NATUR I SØNDERJYLLAND
OAS OG DOF SØNDERJYLLAND

46. ÅRGANG 2012 NR. 2

Indholdsfortegnelse

Et kontroversielt emne	3
Jagtudbytter	4
"Så kom en hæslig jæger"	12
Costa Rica - Pura vida	14
Hvor skal vi tage hen på fugletur? Indien måske?	17
Set og hørt: 2. halvår 2011	18
DOF-SJ's nye hjemmeside og facebook-gruppe	20
ATLAS III	21
Formandens kikkert	22
Fugleture i Sønderjylland	24

Forsidebilledet:
Tornirisk
Foto: Hans Hagge

Bagsidebilledet:
Stær
Foto: Hans Hagge

Hans E Lock
Avbækvigvej 2, Avbæk
6200 Aabenraa
Tlf. 74622203
Mobil 22245203

Stærekasser, flyvehul 50mm
Mejsekasser, flyvehul 35 mm
Mejsekasser, flyvehul 28 mm
Pris: 25.- kr. pr stk.
Natugle, Allike, Tårnfalk
Pris 125.- kr. pr stk.

Fuglekasser, fremstillet af vandfast krydsfiner, enkle og ubehandlede.Så billige, at Du kan fylde haven, gavlen eller masten.

Andre kassetyper efter aftale. Alle priser er afhentet på værkstedet. Vi sender for fragtprisen.

E-mail: lock@os.dk
Hjemmeside: www.redekassebyggeren.dk

ET KONTROVERSIELT EMNE

AF GABOR GRAEHN

Dette nummer af Panurus indeholder to artikler om jagt. Begge er skrevet af mennesker, som elsker naturen: den ene af en mangeårig og særdeles aktiv ornitolog, den anden af en naturvejleder og jæger. Begge skribenter ser på jagten i Danmark med vidt forskellige øjne, hvilket vil fremgå klart for læserne. Den ene af skribenterne bruger tal og data fra Dansk miljøundersøgelser DMU (nu DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi) til at underbygge sin holdning, den anden argumenterer med mere generelle argumenter. Som altid ligger sandheden nok et sted i midten.
Skribenternes holdninger er ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens holdning, men undertegnede mener i hvert fald, at begge holdninger skal komme til orde. Læserne opfordres til at danne sig deres egen mening.
Der henvises i øvrigt til det måske enestående køkkenbordsforlig fra 1993, hvor repræsentanter for Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening og Danmarks Jægerforbund udformede det kompromis, som ligger til grund for den nuværende jagtlov.
Panurus indeholder også 2 artikler fra mere eksotiske steder. Verden er stor og fuglene har som bekendt befolket alle klodens

Stær Foto: Knud Erik Vinding

kontinenter (det hjælper at kunne flyve). De fleste arter findes i troperne, og disse er oveni købet ofte meget farvestrålende, men de flotte fotos i dette nummer minder os om, hvor smukke vore egne arter også kan være. Set i det rigtige lys er f.eks. stæren en fantastisk flot fugl, hvilket i virkeligheden nok gælder de fleste fuglearter.

Det gælder altså at komme ud i det fri! Hent kikkerten og nyd naturen. Der er som altid mange ture og arrangementer at vælge imellem, og både OAS' og DOF-SJ's nye hjemmeside er værd at tjekke, hvis man interesserer sig for fuglelivet i vores område. Vi ses derude!

"Jeg smutter" Foto: Kjeld Hansen

JAGTUDBYTTER

AF BJARNE NIELSEN

Der er ingen tvivl om, at en af de ting, der har størst indflydelse på mulighederne for, at vi kan udøve vor hobby "at kigge på fugle", er jagt. Jagten har direkte indflydelse i en stor del af vinterhalvåret i og med, at det er i den periode, at de fleste jagtbare arter må skydes. Et par mere indirekte følger af jagten er dels den umiddelbare forstyrrelse, som jagten påfører ikke kun de jagede arter men også alle andre fugle og dyr, dels at jagten betyder, at mange arter får en betydeligt større flugtafstand, end de ellers har fra naturens side.

En gennemgang af statistikkerne over jagtudbytter gennem årene fra Danmarks Miljø Undersøgelser, DMU, giver nogle resultater, der er rimeligt spændende.

Dette er ikke en tilbundsgående analyse af, hvorfor udbytterne er, som de nu engang er, om det er godt eller skidt og heller ikke om, hvad der kan/skal gøres ved det - det er blot en konstatering og sammenfatning af de eksisterende fakta.

Jeg har forsøgt at være objektiv omkring emnet jagt, men - indrømmet - det kan være yderst svært, når man støder på så groteske forhold og udsagn, som det har været tilfældet ved gennemgangen af de benyttede data og kilder.

Materiale

Hvert år ved jagtsæsonens afslutning skal alle jægere med jagttegn indsende en opgørelse til DMU over sit jagtudbytte den pågældende sæson. Denne indberetningspligt begyndte i 1941.

Det har indimellem knebet gevaldigt med at få jægerne til at indsende disse opgørelser. De fleste år ligger andelen af jægere, der indsender opgørelser, på kun godt halvdelen. Således i 2005/06 med 56% og 2006/07 med 57,5%. Efter en opsang fra højeste sted skete der en markant ændring i 2007/08, hvor hele 84,4% af de 165.000 jagttegnsindehavere indberettede sit udbytte. Men allerede i 2008/09 lå antallet af indberettende jagttegnsindehavere igen på det "gamle" niveau, dvs. at kun godt og vel halvdelen af jagttegnsindehaverne indberettede sit udbytte. For at udligne de manglende indberetninger estimerer DMU det formodede, totale jagtudbytte ud fra indberetningsprocenten og det indberettede jagtudbytte. Alle tal i denne artikel er derfor de formodede, totale udbytter. I skrivende stund er jagtudbyttet for 2009/10 ikke opgjort endeligt, hvorfor denne artikel "kun" dækker perioden 1941-2009.

Jagtudbyttet for udvalgte fuglearter og -grupper

I det følgende er der diagrammer over jagtudbytter af forskellige fugle samt pattedyr som gruppe.

Bag fuglens/gruppens navn er angivet den generelle jagttid. Der kan være lokale særbestemmelser, hvor jagttiden enten kan være udvidet eller indskrænket.

For en del arters/gruppers vedkommende er der ikke angivet nogen jagttid. Det kan skyldes, at arten betragtes som "skadeligt" vildt, der enten er totalt fredløst eller hvor der i kortere eller længere perioder kan være tilladt jagt/bekæmpelse.

Under hvert diagram er angivet hvilket år, der gav størst udbytte og udbyttets størrelse, samt hvilket år der gav mindst udbytte og størrelsen af dette. Desuden er der angivet antal år med indberetning samt det gennemsnitlige og det totale udbytte for samtlige disse år.

Rækkefølgen af fuglene følger den i Jagtloven angivne (grupperne 1-3 omfatter pattedyr).

Pattedyr

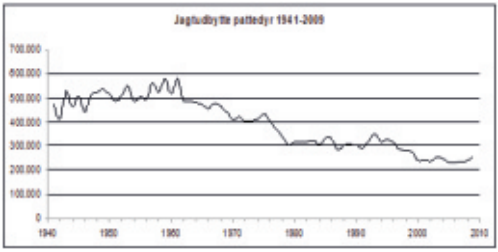

For en fuldstændigheds skyld vises her kun en oversigt over jagtudbyttet af pattedyr som gruppe igennem hele perioden.
Jagtudbyttet af pattedyr nåede et minimum i 2006 med 230.900 dyr og havde sit maximum i 1961 med 578.700 dyr.
Som det fremgår af kurven, har der været en svag tendens til stigende udbytte fra 4-500.000 dyr i 40'erne op til knap 600.000 i starten af 60'erne, hvorefter der har været et jævnt fald til de nu ca. en kvart million dyr pr. år.
Det gennemsnitlige udbytte gennem hele perioden var på 390.274 pattedyr pr. år, og det totale antal nedlagte pattedyr er på 26.928.900 !!

Foto: Egon Iversen

Fugle

Jagtudbyttet af samtlige fugle havde et minimum i 1942 på 1.138.700 fugle og et maximum i 1968 på 3.287.400 fugle.
Som det fremgår af kurven, har der været en tendens til stigende udbytte fra 1.5-2 mill. fugle i 40'erne op til godt 3 mill. i slutningen af 60'erne og starten af 70'erne, hvorefter der har været et jævnt fald til de nu godt 2 mill. fugle.
Det gennemsnitlige udbytte gennem hele perioden var på 2.477.649 fugle pr. år, og det totale antal nedlagte fugle er på 170.957.800!

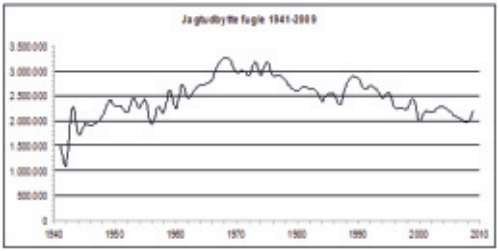

4) Andefugle

Gråand, *Anas platyrhynchus* (jagttid : d. 01.09.-31.12.)

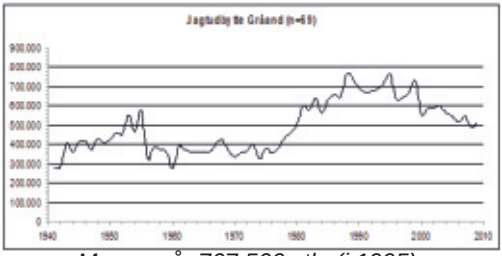

Max. pr. år 767.500 stk. (i 1995),
min. 277.800 stk. (i 1941),
i alt 33.946.400 stk. på 69 år
(491.977 stk. pr. år)

Andre svømmeænder :
Pibeand, Krikand, Skeand, Atlingand, Spidsand, Knarand (alle d. 01.09.-31.12.)

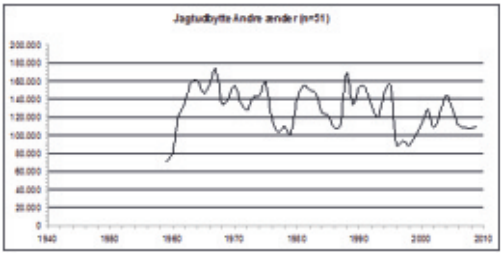

Max. pr. år 173.500 stk. (i 1968),
min. 69.800 stk. (i 1959),
i alt 6.549.900 stk. på 51 år
(128.429 stk. pr. år)

Ederfugl, *Somateria mollissima* (♂ : d. 01.10. - 31.01. & ♀ : d. 01.10. - 15.01.)

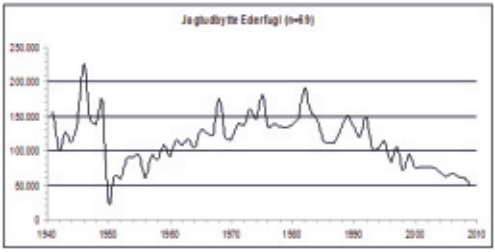

Max. pr. år 266.400 stk. (i 1946),
min. 25.900 stk. (i 1950),
i alt 7.903.000 stk. på 69 år
(114.536 stk. pr. år)

Efter det absolutte "nulpunkt" i 1950 steg udbyttet jævnt igennem de næste 20 år. Derefter holdt sig nogenlunde på samme niveau i ca. 20 år, og i de seneste ca. 20 år er det igen faldet støt.

Andre dykænder :
Havlit, Sortand, Fløjlsand, Hvinand, Troldand, Taffeland, Bjergand, Stor skallesluger, Toppet skallesluger (alle d. 01.10.-31.01.)

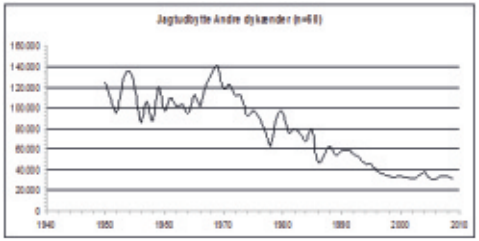

Max. pr. år 140.600 stk. (i 1969),
min. 30.200 stk. (i 2009),
i alt 4.670.600 stk. på 60 år
(77.843 stk. pr. år)

Gæs :
Grågås, *Kortnæbbet gås, Blisgås, Sædgås* (alle d. 01.09.-31.-12.), *Canadagås* (d. 01.09.-31.01.)
Bramgås blev fredet i 1946. Indtil da måtte den jages hele året.
Knortegås blev fredet i 1972. Indtil da havde den haft jagttid d. 01.08.-31.12. Jagtudbyttet var i 1960'erne på ca. 2.200 pr. år.

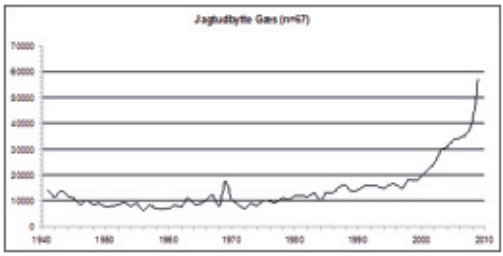

Max. pr. år 57.500 stk. (i 2009), min. 6.300 stk. (i 1956),
i alt 982.800 stk. på 69 år (14.243 stk. pr. år)

Blisgås Foto: Svend O Jensen

5) Hønsefugle

Agerhøne, *Perdix perdix* (d. 16.09.-31.10.)
Den helt klare nedgang i bestanden, som man ikke har kunnet undgå at lægge mærke til, når man som ornitolog færdes i agerlandet, ses også i jagtudbyttet, der nåede sit foreløbige minimum i 2007 med 20.700 nedlagte Agerhøns.

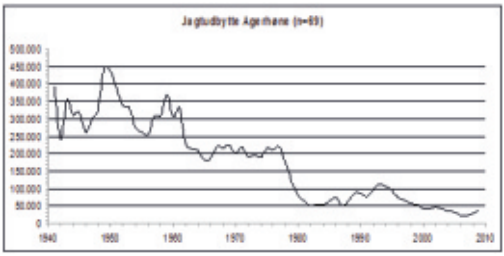

Max. pr. år 446.100 stk. (i 1949),
min. 20.700 stk. (i 2007),
i alt 12.288.300 stk. på 69 år
(178.091 stk. pr. år)

Fasan, *Phasianus colchichus* (♂ : d. 01.10. - 31.01. & ♀ : d. 16.10. - 31.12.)

Max. pr. år 901.500 stk. (i 1989),
min. 253.500 stk. (i 1944),
i alt 42.536.500 stk. på 69 år
(616.471 stk. pr. år)

6) Vandhøns

Blishøne, *Fulica atra* (d. 01.09.-31.01.)

Max. pr. år 106.300 stk. (i 1975),
min. 13.400 stk. (i 1997),
i alt 1.731.500 stk. på 42 år
(41.226 stk. pr. år)

Siden man startede med jagt på Blishøns (officielt) i slutningen af 60'erne steg jagtudbyttet meget hurtigt til ca. 105.000 i ca. 1975. Derefter er der sket en kontinuert nedgang i udbyttet, således at det i de sidste ca. 20 år har ligget lige under eller omkring 20.000 Blishøns.

7) Vadefugle

Dobbeltbekkasin, *Gallinago gallinago* (d. 01.09.-31.12.)

Indtil 2004 indgik Enkeltbekkasinen i jagtudbyttet for bekkasiner, men fra og med dette år måtte kun Dobbeltbekkasin jages.

Enkeltbekkasinens jagttid var indtil fredningen d. 01.08.-31.12., og det årlige jagtudbytte vurderes til at have ligget på omkring 2.500 Enkeltbekkasiner pr. år i årene op til fredningen.

Undervejs har der været store udsving med nedgang fra 40'erne til midt i 50'erne. Derefter var der en støt stigning til et nyt højdepunkt ca. 1973 og en jævn nedgang siden.

Max. pr. år 82.600 stk. (i 1943),
min. 12.905 stk. (i 2005),
i alt 2.886.400 stk. på 67 år (43.081 stk. pr. år)

Dobbeltbekkasin Foto: Svend O Jensen

Skovsneppe, *Scolopax rusticola* (d. 01.10. - 15.01.)

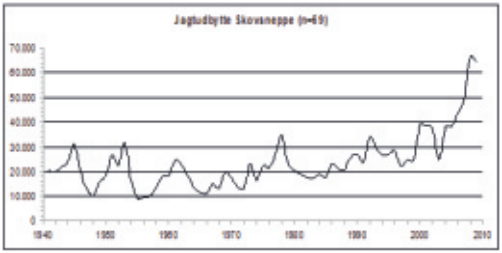

Max. pr. år 66.300 stk. (i 2008),
min. 9.100 stk. (i 1955),
i alt 1.639.500 stk. på 69 år
(23.761 stk. pr. år)

8) Mågefugle

Sildemåge, *Larus fuscus*, **Sølvmåge**, *L. argentatus* & **Svartbag**, *L. marinus* (d. 01.09. - 31.01.)

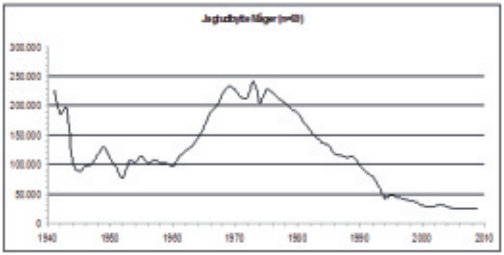

Max. pr. år 225.800 stk. (i 1975),
min. 23.700 stk. (i 2006),
i alt 8.255.100 stk. på 69 år
(119.639 stk. pr. år)

Stormmåge *Foto: Elisabeth Bech*

9) Duer

Ringdue, *Columba palumbus* (d. 01.10. - 31.01.)

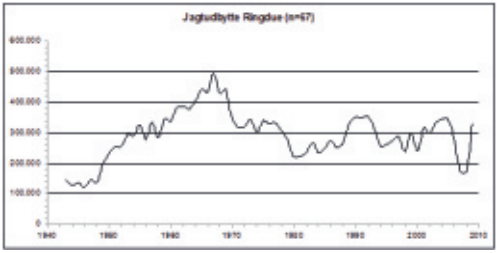

Max. pr. år 495.100 stk. (i 1967),
min. 122.700 stk. (i 1946),
i alt 19.655.900 stk. på 67 år
(293.372 stk. pr. år)

Tyrkerdue, *Streptopelia decaocto* (d. 01.11. - 31.12.)

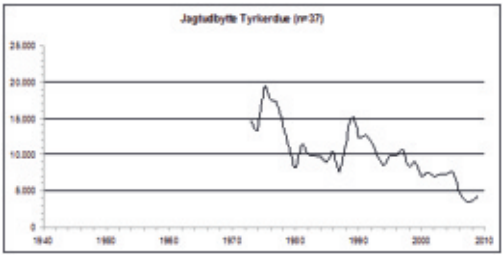

Max. pr. år 19.200 stk. (i 1975),
min. 3.600 stk. (i 2007 og 2008),
i alt 373.000 stk. på 37 år (10.081 stk. pr. år)

10) Kragefugle

Husskade, *Pica pica* (d. 01.09. - 31.01.)

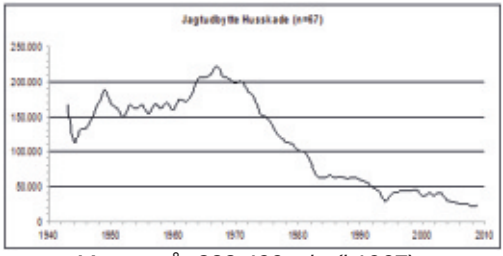

Max. pr. år 222.400 stk. (i 1967),
min. 21.300 stk. (i 2008),
i alt 7.655.700 stk. på 67 år
(114.264 stk. pr. år)

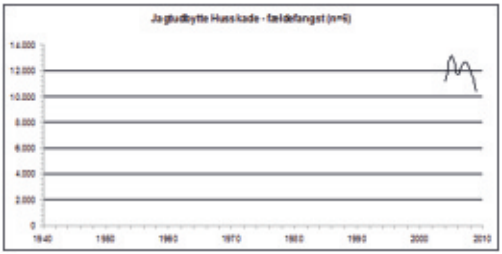

Max. pr. år 13.200 stk. (i 2005),
min. 10.300 stk. (i 2009),
i alt 71.200 stk. på 6 år (11.867 stk. pr. år)

Gråkrage, *Corvus cornix* & **Sortkrage**, *Corvus corone* (d. 01.09. - 31.01.)

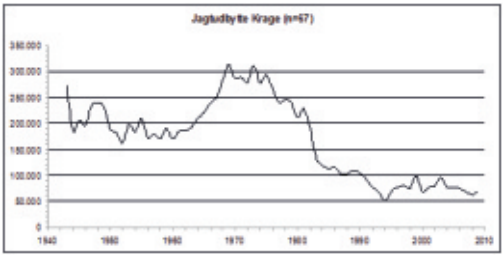

Max. pr. år 312.400 stk. (i 1969),
min. 50.100 stk. (i 1994),
i alt 11.356.900 stk. på 67 år
(169.506 stk. pr. år)

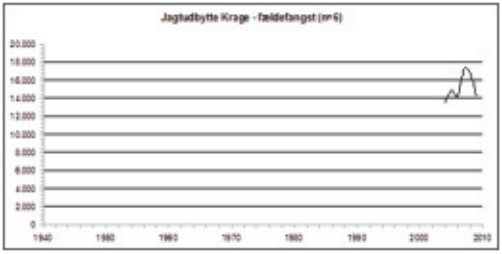

Max. pr. år 17.300 stk. (i 2007),
min. 13.500 stk. (i 2004),
i alt 90.900 stk. på 6 år (15.150 stk. pr. år)

Arter uden egentlig jagttid

Skarv, *Phalacrocorax carbo* (fredet siden 1980, "reguleres" dog)

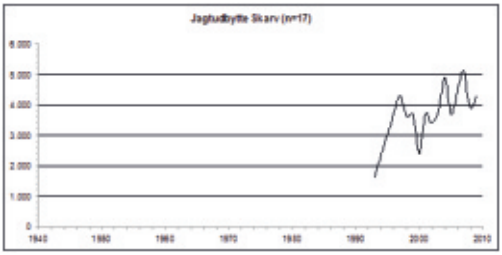

Max. pr. år 5.100 stk. (i 2007),
min. 1.600 stk. (i 1993),
i alt 61.900 stk. på 17 år (3.641 stk. pr. år)

Fiskehejre*, Ardea cinerea* (fredet siden 1982, "reguleres" dog)

Efter et nogenlunde stabilt og højt udbytte skete der et pludseligt og drastisk fald lige omkring 1980 (blev fredet i 1982), hvorefter udbyttet har stabiliseret sig på et nyt og betydeligt lavere, ca. en sjettedel, niveau end tidligere, der især skyldes "regulering" ved dambrug o.l.

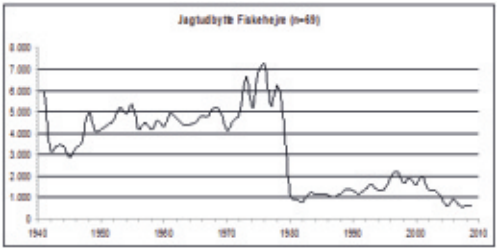

Max. pr. år 7.200 stk. (i 1976),
min. 600 stk. (i 2005, 2007, 2008 og 2009),
i alt 221.000 stk. på 69 år (3.203 stk. pr. år)

En lang række vadefugle var jagtbare indtil de blev fredet i 1982. Indtil da havde alle arterne jagttid d. 01.08.-31.12. :

Strandskade, *Haematopus ostralegus*
Det årlige udbytte var i 1970'erne ca. 3.000 Strandskader pr. år.

Hjejle, *Pluvialis apricaria*
I årene op til fredningen vurderes det årlige udbytte til at have været ca. 30.000 Hjejler pr. år.

Vibe, *Vanellus vanellus*
I årene op til fredningen vurderes det årlige udbytte til at have været ca. 10.000 Viber pr. år.

Islandsk ryle, *Calidris canutus*
I årene op til fredningen vurderes det årlige udbytte til at have været ca. 5.000 Islandske ryler pr. år.

Stor kobbersneppe, *Limosa limosa*
Der findes ingen vurdering af jagtudbyttet, da "*der var store muligheder for forveksling med andre vadefuglearter*", som der mærkværdigvis står i DMU's rapporter - **mærkværdigvis**, da det nok er en af de allermest karakteristiske vadefugle.

Lille kobbersneppe, *Limosa lapponica*
I årene op til fredningen vurderes det årlige udbytte til at have været ca. 7.000 Lille kobbersnepper pr. år.

Stor regnspove, *Numenius arquata* & **Lille regnspove**, *Numenius phaeopus*
Stor regnspove blev ligesom de ovenstående arter fredet i 1982. I årene op til fredningen vurderes det årlige udbytte til at have været ca. 10.-20.000 Store regnspover pr. år.
I 1994 blev det så Lille regnspoves tur til at blive fredet.
Det bør måske bemærkes, at i 10-året efter fredningen af Stor regnspove i 1982 blev der stadig skudt mellem 5.000 og 10.000 af arten hvert år ! Som der prosaisk står i DMU's rapport (s. 263) :
"*Stor og Lille regnspove er svære at skelne i flugt, medmindre man hører kaldet. Den eneste effektive måde at undgå forvekslinger på vil være at give de to arter samme jagttid*", hvilket vel frit kan oversættes med :
Hvis vi ikke kan kende forskel på en sårbar og en mindre sårbar art, må vi for en sikkerheds skyld hellere skyde begge arter!
Det er da vist logik på et meget højere plan !

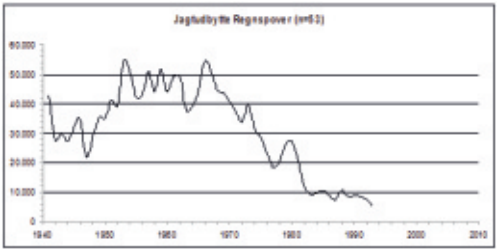

Max. pr. år 54.500 stk. (i 1953),
min. 5.200 stk. (i 1993),
i alt 1.645.200 stk. på 53 år
(31.042 stk. pr. år)

Sortklire, *Tringa erythropus*
Det vurderes iht. DMU, at der blev nedlagt ca. 700 Sortklirer om året i midten af 1970'erne.

Rødben, *Tringa totanus*
Ca. 10.000 formodes at være blevet nedlagt pr. år i de sidste år inden fredningen i 1982.

Hvidklire, *Tringa nebularia*
Hvidklire blev fredet betydeligt før de øvrige vadefugle, nemlig allerede i 1967. Indtil da blev der årligt nedlagt ca. 4.000 Hvidklirer.

Allike, *Corvus monedula*

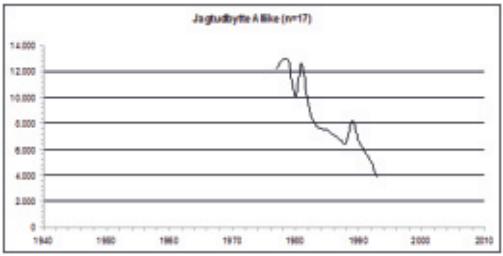

Max. pr. år 12.900 stk. (i 1978),
min. 3.800 stk. (i 1993),
i alt 143.100 stk. på 17 år (8.418 stk. pr. år)

Råge, *Corvus frugilegus*

Rågen blev fredet i 1979. Indtil da havde jagttiden være d. 01.05. - 15.04., dvs. at arten kun havde fred i 14 dage om året (d. 16.-30.04.).
Som det kan ses af kurven over "jagt"udbytte, har fredningen ikke haft nogen positiv virkning for arten, snarere tværtimod. Siden 1979 kaldes nedlæggelsen blot for "regulering" i stedet, og antallet af regulerede Råger ser faktisk ud til at være forholdsvis konstant stigende indenfor de seneste 3 årtier.

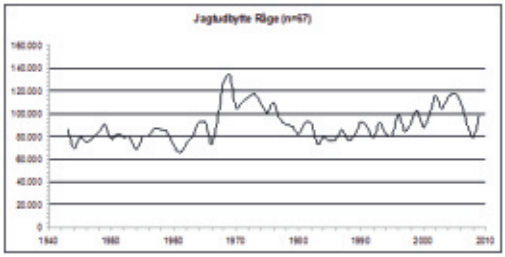

Max. pr. år 134.100 stk. (i 1969),
min. 71.900 stk. (i 1960),
i alt 6.030.300 stk. på 67 år (90.004 stk. pr. år)

Skovskade, *Garrulus glandarius*

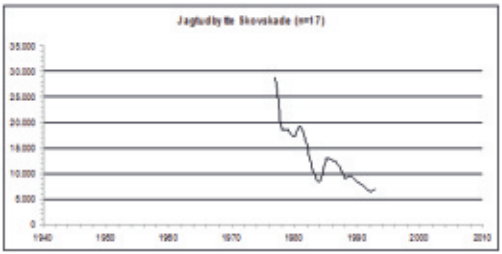

Max. pr. år 28.900 stk. (i 1977),
min. 6.400 stk. (i 1992),
i alt 222.400 stk. på 17 år (13.082 stk. pr. år)

Skovskaden blev fredet i 1982 og havde indtil da haft jagttid d. 01.07. - 30.04.
I kurven over jagtudbytte er der ikke angivet nogen værdi for de første mange år, hvilket skyldes, at arten tidligere var grupperet sammen med Husskade som "Skader". DMU går dog ud fra, at antallet af Skovskader har været begrænset i forhold til Husskaderne.

Stær, *Sturnus vulgaris*

Stær Foto: Svend Ove Jensen

Egentlig kan man undre sig over, at der er jagttid på denne art, da den i langt de fleste tilfælde er en absolut gavnlig fugl. Ved mange golfbaner bliver der således opsat ynglekasser for at trække Stære til, da de i vid udstrækning lever af stankelbenslarver. Disse larver igen ernærer sig nemlig hovedsageligt af græsrødder og udgør derved en direkte fare for bevoksningen på greens og fairways.
Jagttiden skyldes måske et fra fordums tider mere påtrængende krav om bekæmpelse fra kirsebær-avlere ? I hvert fald er udbyttet indenfor det seneste ti-år faldet til ca. 1/8.

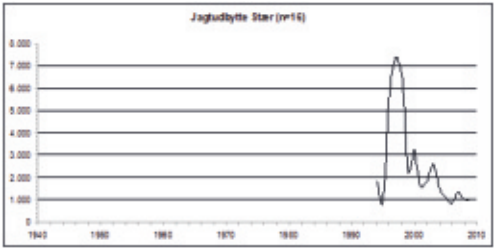

Max. pr. år 7.400 stk. (i 1997),
min. 900 stk. (i 1995),
i alt 40.300 stk. på 16 år (2.519 stk. pr. år)

Efterskrift

Læsning af Jagtloven og DMU's materiale er i mange tilfælde meget spændende, men indimellem løber man på nogle vendinger, som gør, at man tager sig til hovedet. Et par eksempler :

På DMU's hjemmeside står der under "Arter, der ikke har jagttid" :
"*Som drøftet i Afsnit 3.5 kan alle potentielt jagtbare arter udsættes for en afskydning, der er større end bestanden kan klare*."
Dvs. at man påstår, at en bestand kan klare en større decimering, end den kan klare ! Logik ??

I Bekendtgørelse om vildtskader (Bek. nr. 868 af 04/07/2007) står følgende vise ord :
"*Jagt forstyrrer vildtet, og generelt må man gå*

ud fra, at jagt forstyrrer et større antal individer end det, der nedlægges".
Jeg har svært ved at forestille mig en jagt med skydevåben, hvor det kun er lige præcis det "prikkede" offer, der bliver forstyrret. Når et skud løsnes på en havfuglejagt, går hver eneste Ederfugl, Sortand, Hvinand m.fl. på vingerne, og når et skud løsnes ved en jagt på sø eller i nor, vil hver eneste Grågås, svane og and gå nærmest i panik, og luften bliver ofte tyk af skræmte, opflyvende fugle.

Jagtloven, kapitel 1 §1 :
"*Stk. 2. Ved lovens administration skal hensynet til befolkningens rekreative behov afvejes overfor hensynet til beskyttelse af vildtet.*"

Dvs. at hensynet til jægernes skydelyst vejer lige så tungt som hensynet til det jagede vildt. Dette udsagn viser lige præcis den allermest primitive side af det menneskelige sind, nemlig at alle andre hensyn står længere nede i rækken end hensynet til os selv. Det er skræmmende i sig selv - men det bliver allermest skræmmende, når det som her ligefrem er nedfældet som en lov.

Hovedkilde

DMU's :
Vildtbestande og jagttider i Danmark : Det biologiske grundlag for jagtrevisionen 2010 (kan læses på http://www2.dmu.dk/Pub/FR742.pdf)

"SÅ KOM EN HÆSLIG JÆGER…."

OG BEFOLKEDE NÆSTEN ENHVER AFKROG AF JORDEN.

AF NATURVEJLEDER JENS JØRGENSEN

Lige siden menneskets oprindelse, har jagt spillet en stor rolle i vor udvikling. I mange tusinde år var jagt essentiel for vor overlevelse. Et spørgsmål om mad på bordet. I moderne tid er nødvendigheden af at nedlægge et bytte for at kunne blive mæt, afløst af bekvemmeligheden ved at kunne gå en tur i supermarkedet og købe vort kød uden at få blod på fingrene.

Hvorfor så slå de stakkels uskyldige dyr ihjel?

Vi gør det jo alle sammen! Hvis ikke direkte så indirekte. Med stigende befolkningstilvækst på jorden bliver naturen mere og mere trængt. Vi inddrager til stadighed mere og mere natur for at kunne leve som vi gør. Byggeri, veje, produktion m. m.. Mange steder er de store naturligt forekommende rovdyr blevet bortelimineret fordi de var i vejen. Dette har haft stor indflydelse på den naturlige balance mellem forskellige arter. Mennesket har i stor udstrækning overtaget rollen som toprovdyr, og bør dermed påtage sig ansvaret. Alle bestande har potentiale til over tid at formere sig til det uendelige. Dette vil aldrig ske, da naturen sørger for at reducere i individerne, med store udsving i bestandsstørrelser. Jagt kan være med til at holde bestande på et mere jævnt niveau i forhold til bæreevnen på forskellige lokaliteter, og dermed undgå år med massedødsfald.

Vildtet er en fornybar naturressource (som selvfølgelig gennem regulering af bl.a. jagttider) giver mulighed for at høste en del af overskuddet i bestandene. Når jagt bliver praktiseret efter de fastlagte økologiske og etiske pricipper vil det ingen indflydelse have på de enkelte bestande, da jagt blot vil være en kompenserende dødsårsag på linie med

sult,sygdom, trafik, mangel på territorier etc. Drives jagt på en forsvarlig måde, har det ingen negativ effekt på bestandstørrelsen. Den største trussel mod dyrelivet er derimod ødelæggelse af levesteder. Denne påstand underbygges af flere forskningsresultater fra bl.a. DCE (Dansk center for miljø og energi - tidligere DMU), som har fulgt vildtbestandenes udvikling i årtier. Derudover har den tyske professor dr. Heribert Kalchreuter (ornitolog og jæger) udgivet bogen "På vildtets vilkår", der med sikkert belæg og dokumentation beskriver jagtens indvirkning på vildtet.

Jagt er forbundet med mange følelser. Mange mennesker synes at det er forfærdeligt synd at slå et dyr ihjel, men sætter da gerne en god bøf til livs og føler sig berettiget til med stor iver at bekæmpe dyr som er generende for dem selv. Tænk blot på mus, rotter og muldvarpe. De skal dø v.h.a. både fælder og gift, året rundt, uden hensynstagen til om de har en redefuld unger der går samme vej. Så er det man jo kan spørge: Hvis liv er mest værd, rottens eller "bambis"?
Denne dobbeltmoral er udslag af vor moderne tids menneskelige fjernelse fra naturen. Vi lukker helst øjnene for det drab som nødvendigvis må ske hvis vi vil spise kød. Dyret er opdrættet og derefter slagtet på et slagteri, hvilket der i og for sig ikke er noget galt i. Man bør blot som forbruger vedkende sig sin indirekte andel heri, og erkende at dette sker i tusindtal hver eneste dag, og at man måske nok kunne vægte dyrevelfærd højere i forhold til prisen på varen. I hvert fald har jeg det personligt bedre med at skyde et vildt dyr som har haft et frit liv ude i naturen og fået en hurtig død, frem for at spise kød hvor der ikke har været en øre til dyrevelfærd og som i levende live er transporteret over lange afstande med stress til følge. Mange mennesker dyrker en eller anden form for jagt. Måske ikke med gevær, men i en anden form. Spændingen ved svampejagt, fiskeri, tilbudsjagt eller i kikkerten at få set den sjældne fugl på en bestemt lokalitet, kan til dels sammenlignes. Dog føler jeg mig mere som en del af naturen når jeg jager, frem for blot at være tilskuer til den.

Nuvel, vi kunne nok overleve uden jagt, men vildt er en råvare fra naturen som vi kan have stor glæde af såsom eksempelvis fisk. Vi kunne jo også forbyde fiskeri, og så kun spise fisk der var opdrættet i dambrug…
I Danmark bliver der årligt nedlagt godt og vel 2 millioner stykker vildt, hvilket har en ikke helt ubetydelig værdi kødmæssigt set. Jagten bidrager med mange tons kød til både jægeres og ikke-jægeres husholdning.

Jagten er, og vil i al fremtid forhåbentlig vedblive at være, en naturlig del af vores forvaltning af naturen. Jægere er gennem tiden ofte blevet hængt ud som blodtørstige rovmordere hvis eneste mål er at skyde på alt der bevæger sig. Denne myte er usaglig og direkte forkert i dagens Danmark. Om end der findes få brodne kar, så vil jeg påstå at størstedelen af jægerskaren er ansvarsbevidste naturforvaltere der plejer både terræn og vildtbestande samt bidrager med en betydelig brugerbetaling i form af jagttegnsafgiften, som kommer naturen til gode. Der bliver plantet læhegn, etableret nyplantninger,gravet vandhuller m.m. til gavn for biodiversiteten. I disse tider er der megen snak om invasive arter. Frygten for at bl.a. mårhunden skal få fodfæste i Danmark er stor og helt berettiget. Disse nye arter kan forrykke vort økosystem og lave uoprettelig skade. Jægerne kan med deres kompetencer og megen færden i naturen være med til at reducere disse invasive arters fremmarch.

Ornitologer og jægere har ofte været uenige om forvaltningen af vores natur. Det er ikke særlig konstruktivt at stå i to lejre og kaste mudder efter hinanden. Taberen i dette spil bliver naturen, så jeg vil håbe på at begge interesseorganisationer med respekt for hinandens holdninger, vil stå sammen om at kæmpe for at bevare vor pragtfulde natur. Mange vilde dyr trues ikke af jagt, men af at vi mennesker ødelægger deres levesteder.

COSTA RICA – PURA VIDA

AF ANNE GRAEHN

Rundrejse i den sydvestlige del af landet i perioden december 2011 til januar 2012.

Med rygsæk og hver vores kikkert tog vi af sted, to voksne og to børn på 9 og 10 år, på opdagelsesrejse i den sydvestlige del af Costa Rica i Mellemamerika. Fordi det var vinter i Danmark, fordi vi havde "fjernve", og fordi vi havde hørt og læst om den "rige kyst", som er kendt for et væld af især fugle og storslået natur.

Hvidstrubet Bjergjuvel
En kolibri på 10cm

Mere end 1/4 af Costa Rica er fredet som nationalparker og naturreservater. Det er et af de få lande i verden, hvor der stadigvæk findes ægte regnskov og – højere oppe af bjergskråningerne - tågeskov. Her er det lykkedes at vende den nedadgående spiral mht. fældning af regnskov: i dag er landet igen dækket af 50 % skov. Folk tænker sig om og investerer i f.eks. projekter som bæredygtig og økologisk udvikling og turisme, som efterhånden udgør den 3. største indtægtskilde i Costa Rica efter produktion af mikrochips og eksport af ananas. (Det er ikke en ren "bananrepublik" længere...) Ikke alt er godt, men det går den rigtige vej mange steder!

Inden turen blev vi enige om, hvad der var vigtigst for os på rejsen. Alle fire stemte for, at vi absolut skulle se en quetzal, kolibrier, papegøjer og aber, gerne et dovendyr eller to, banan- og kakaotræer, og at vi skulle besøge et indianerreservat.

Vores første "mål" nåede vi allerede efter et par dage: Vi var heldige idet vi havde fundet frem til det rigtige sted for at se quetzales (Pharomachrus mocinno), nemlig i en – næsten – isoleret landsby på mere end 2000 m højde i Tarcolesbjergene: San Gerardo de Dota, ca. 100 km sydøst for hovedstaden San José. Hertil kommer fuglefolk fra hele verden for at se denne fabelagtige og ellers ret sjældne fugl. Dens op til 1 meter lange halefjer (egentligt

Quetzal-han ved reden

vingedækfjer) blev engang brugt som hovedpynt af Aztekernes herskere, og fuglen selv var en af deres vigtigste guder, Quetzalcoatl. Da quetzales lever af vilde avocadoer, som er frugter i form af en avocado men meget mindre, skal man "bare" finde et sådant træ i området for at få en god chance til at se et par eller en hel flok komme til morgen- eller aftensmad. Udover at se dem ved de frugtbærende avocadotræer udpeget af guider var vi heldige at finde et par, der var lige gået i gang med at bygge rede i et gammelt, dødt træ. Hannen og hunnen skiftes til at udhule reden på spættemaner og hvert år på ny. Mon ikke de flotte halefjer er lidt i vejen?

Kolibrierne lod sig bedst se ved de såkaldte "feeder stations" som tilbyder sukkervand i stedet for nektar i en slags plastblomst. De er placeret mange steder, hvor man forventer fugleinteresserede gæster, eller hvor folk selv synes om denne slags "naturbiograf": Er der kunstig nektar at hente, går der ikke et øjeblik uden aktivitet. Der findes ikke kun et par arter men hele 50 forskellige kolibrier i Costa Rica. Hver art er specialiseret til et bestemt område, højde eller plante. Længde og form af næbbet fortæller lidt om, hvilken type plante de hver især er tilpasset. "Størrelsen" af fuglen bliver mindre jo højere det område de færdes i ligger. Hele fuglen måler mellem 8 og 15 cm, hvoraf næbbet kan udgøre op til omkring en tredjedel af kropslængden! De er bare yndige og så smukke, når de vender den rigtige vej mod lyset.

Så var det tid til aber og papegøjer nede ved kysten til det Indiske Ocean. Af de fire abearter der findes i landet, så vi flest kapucinaber, som siges at være de mest intelligente aber i neotroperne, nogle dødningehovedaber og endvidere hørte vi brøleaber. Vi fik endvidere vist et par dovendyr, som er svære at se, selvom der åbenbart ikke er så få af dem. Et fandt jeg dog selv – men man skal passe på ikke at få stiv nakke, når man går rundt og leder efter dyr og især fugle mellem trækæmperne... Pigerne var også fascinerede af bladskærermyrerne, som vi iagttog mange steder. Min mand nåede endda at se en myresluger (og jeg er stadigvæk misundelig). Udover ture med hele familien var der under rejsen også plads og mulighed for guidede fugleture, som en af os – og et par gange begge os voksne – deltog i. Vores piger var til gengæld meget tilfredse med et par timers ro, tid for en bog eller et ophold ved poolen imens. Der findes et væld af forskellige fugle, som næsten alle var ukendte for os indtil da, så vores glæde og "udbytte" af nye arter var stor! Der findes en del endemiske arter, fugle fra både Syd- og Mellemamerika og trækfugle fra Nordamerika, som overvintrer i Costa Rica.

Brunnæbbet Tukan

En helt særlig oplevelse var en af de sjældne lyserøde araer, der kom helt tæt på os, bare for at se hvem vi var? De er utroligt smukke,

Lyserød Ara på klods hold

men næbbet har jeg stor respekt for. For at tage fotos af dem skulle Geertje træde en halv meter tilbage – ellers var hun for tæt på! I nogle områder hvor de har været udryddet bliver de introduceret igen, åbenbart med succes.
Udover kæmpe araer så vi en del andre papegøjer i forskellige habitater: store og små meget tæt på, flyvende som skrigende skikkelser over vores hoveder, enkeltvis og i flok, de fleste grøn i grundfarven. Her er en Mealy Parrot (Farinosa-amazone) der spiser en guava i ro og mag. Vi så den på en gåtur, mens vi boede hos en storfamilie i indianerreservatet på halvøen Osa. Her i området så vi kakaotræer, alle slags bananer og mange andre for os eksotiske frugter og afgrøder. Desværre så vi også store monokulturer af afrikanske oliepalmer.
Hvad ellers? Costa Rica - ”pura vida” er ordsproget her. Frit oversat: Nyd livet! Og det var der ingen problemer med mellem venlige, hjælpsomme og åbne mennesker, smuk natur, rigt dyreliv, lækker mad og især frugter,

Mealy parrot med guave

dejlige overnatningssteder og god offentlig transport. Vi kommer sikkert igen for at se nogle af de knap 600 ud af 850 fuglearter, vi ikke nåede at se denne gang!

Hvor skal vi tage hen på fugletur? Indien måske?

AF KAJ ABILDGAARD

Ja, der kan være mange steder at vælge imellem, men Indien, det havde jeg aldrig troet skulle overgå mig.
Imidlertid fik jeg sidste år en forespørgsel fra Karen og Peter Kjær Hansen fra Jejsing nær Tønder, om jeg ville med dertil. Kipling Rejser havde en tur i januar måned i år til en rimelig pris ca. kr.13.000 for 9 dage til Nordindien og Bharatpur, og rejseholdets størrelse ville være begrænset. Vi var 10. Som det allerbedste ville turen bliver guidet af en af Danmarks bedste fuglekendere Klaus Malling Olsen.

Rubinnattergal

Sorthalset stork

Jeg var ikke længe om at slå til. Turen skulle forberedes med visum og vaccinationer, og så skulle kendskabet til stedets specielle fuglearter friskes op. Der var mange, som skulle læres, både med udseende og stemme. Ud af de over 200 fuglearter som vi fik set, var der kun ca. 40, som kunne træffes i Danmark. Dertil fik vi set en masse andre dyr: 2 slags krokodiller, delfiner, aber, sjakaler, vildsvin, flyvende hunde, slanger, forskellige slags hjorte og meget mere. Endelig fik vi set det verdenskendte bygningsværk Taj Mahal.
Listen over vores sete fugle blev utrolig lang, Klaus var efter 7 tidligere ture til området utrolig ferm til at finde de forskellige arter, og dertil kom stor hjælp fra de lokale guider. Det er næsten umuligt at fremhæve nogle arter på bekostning af andre, men 9 forskellige hejrearter, 4 storke, 20 rovfugle heraf flere sjældne og blå glente som talrig, 4 slags viber, 6 slags duer, 6 slags ugler. Hvis jeg så alligevel skal nævne specielle arter, så var der indisk saksnæb, indisk ellekrage, trådhalesvale, citronvipstjert (75), stor sorthovedet måge, rubinnattergal, og jeg kunne blive ved.

Gabenab

Alt i alt en god tur med gode overnatningssteder og rigtig mange spændende oplevelser.
Du kan læse mere på www.fuglerejser.dk – her kan du også se rapporter fra tidligere rejser inkl. vores.
Turen til Nordindien er planlagt igen ca. 1-12. febr. 2013.

SET OG HØRT 1. KVARTAL 2012

AF KARL SCHLICHTER

Denne gang har vi besluttet, at SET og HØRT kun dækker et kvartal. Det vil derfor fremover betyde, at vi forsøger at få det til at blive en fast artikel til Panurus.
Oplysningerne til oversigten er taget fra DOF-basen, hvor det hovedsageligt er de bemærkelsesværdige fugleobservationer, som danner grundlag. Det skal derfor samtidigt være en opfordring til alle, at man indtaster sine observationer i DOF-basen.
Visse arter er markeret med (SU), og derfor skal observationen først forbi Sjældenhedsudvalget, før en endelig godkendelse accepterer observationen.
Januar og februar har vi haft nogle sjældne fuglearter – hver måned med 2 arter, som skal forbi Sjældenhedsudvalget.

Januar

Spurveugle (SU) – set sidste gang 14.1 (fundet i 2011)
Amerikansk sortand (SU) – set 14.1 på Lakolk Strand
Rødhovedet and – set 15.1 – 1.2 på Uge Nørremark
Hvidvinget måge – set 18.1 på Ballum Enge og 29.1 på Lakolk Strand
Mellemkjove – set 9.1 på Pøls Rev og 18.1 på Lakolk Strand
Thorshane – set 14.1 på Lakolk Strand

Thorshane *Foto: John Kyed*

Februar

Gråmåge – set 3.2 – 20.2 i Åbenrå Havn samt 24.2 på Juvre Sand

Gråmåge *Foto: Karl Schlichter*

Hvidvinget måge – set 1.2 i Gram samt 6.2 – 21.2 ved Åbenrå Havn

Hvidvinget måge *Foto: Karl Schlichter*

Hvidvinget måge (kumlieni) (SU) – set 3.2 i Åbenrå Havn
Jagtfalk (SU) – set 12.2 i Tvismark på Rømø

Marts

Gulirisk – set 17.3 ved Tontoft Nakke
Sule – set 15.3 ved Tontoft Nakke
Sort glente – set 25.3 ved Vibæk

Den store klippedag

Lørdag den 15. sept. 2012 kl. 13:00 til kl. ca. 17:00.
inviteres alle interesserede til en dag,
hvor vi vil rydde opvækst i Søgård Mose.

Fornuftig påklædning tilrådes.
Vandtæt fodtøj anbefales.
Medbring et ørnenæb og en kande kaffe.
Tag evt. også en siddeplads med.

Jeg tager kage med til en pause med hyggeligt samvær.
Vi plejer også at nyde en forfriskning i løbet af dagen.

Tilmelding modtages senest den 13. sept.
Gerne via mail til: *e.iversen@stofanet.dk*
eller telefon: 74415719.

På Fugleværnsfondens vegne: Egon Iversen
Læs mere på *http://www.dof-sj.dk*

DOF SØNDERJYLLANDS NYE HJEMMESIDE OG FACEBOOK-GRUPPE

AF ELISABETH BECH

Midt i april gik DOF Sønderjyllands nye hjemmeside i æteren og vi må sige, at den er kommet godt fra start. Adressen er stadig www.dof-sj.dk
Hvis du ikke allerede bruger den, så gør det nu! Det er en fornøjelse at komme ind på den og blive mødt af de smukke fotos stillet til rådighed af fotograf Torben Andersen, som vi skylder en stor tak.

På forsiden kan du hele tiden se de 2 sidste **Nyheder** og de 2 næstkommende ture og møder.

I det tværgående faneblad øverst kan du gå ind under **Ture og møder**. I undermenuen **Kommende ture og møder** finder du en kronologisk oversigt over alle planlagte kommende ture – nemt og overskueligt. I undermenuen **Turreferater** kan du læse om afholdte ture og se fotos derfra.

Det kræver selvfølgelig, at der bliver lavet et referat og taget nogle fotos! Så her kommer en opfordring: send indlæg til web-redaktionen – du finder oplysningerne under **Kontakt** – så skal det nok blive lagt på. Det er dejligt at kunne følge med i, hvad der foregår og hyggeligt for deltagerne på turene efterfølgende at læse lidt om det. Så send endelig turreferater til web-redaktionen!

Du kan ikke selv skrive noget på hjemmesiden. Det interaktive er blevet flyttet over til den nyoprettede Facebook-gruppe DOF Sønderjylland. Ude til højre på hjemmesiden finder du ikonet **Mød os på Facebook**. Send en venneanmodning, som det hedder, så bliver du optaget, så snart en af administratorerne ser det – og der plejer ikke gå mange timer Man skal være bruger af Facebook for at komme med. Hvis du ikke allerede er det, skal du sørge for at blive oprettet med en profil, så du kan komme med i netværket. Her en måned efter oprettelsen af gruppen er der allerede 36 medlemmer og der kommer hele tiden nye til. Der udveksles erfaringer og gives tips, så det er en fornøjelse. Der foregår matrikelkonkurrencer og det er også i Facebook-gruppen der er mulighed for at præsentere fotos af de spændende fugle, man løber ind i. (Hvis man da ikke bare sidder i sin stue og ser vendehals og ringdrossel i haven!)

Brug også DOF Sønderjyllands hjemmeside som hurtig smutvej til **DOF-basen**, når du vil taste dine observationer ind eller se, hvad der er blevet observeret af andre i Sønderjylland de sidste dage. Du finder ikonet i sidebaren.

Hvad med at gøre hjemmesiden til din startside, så du hele tiden er opdateret om fuglestof, når du tænder din computer og samtidig kan nyde de flotte fotos?

Til sidst en stor tak til Martin R. Jessen, som i en årrække har været web-redaktør på den "gamle" hjemmeside. Martin har ydet en stor indsats og lagt mange kræfter i formidling af fuglestof, som alle brugere af hjemmesiden har haft glæde af. Martin har ønsket at trække sig lidt tilbage, hvad denne del af det frivillige arbejde angår.

ATLAS III

AF KARL SCHLICHTER

For 3. gang skal fuglene i Danmark og deres udbredelse kortlægges ved en stor og landsdækkende undersøgelse – ATLAS III. De 2 forrige ATLAS-undersøgelser blev lavet henholdsvis 1971-74 og 1993-96. Det er derfor passende, at der nu laves en AT-LAS-III, som vil ske i perioden 2014-17.

Der er godt nok lang tid til, men der er også rigtigt mange ting, som skal være klar, inden selve undersøgelsen foretages. I DOF involverer ATLAS-III ikke blot Fuglenes Hus og alle lokalafdelinger, men også et meget stort antal frivillige overalt i landet. Der vil også være et tæt samarbejde med universiteter, myndigheder osv. Og ikke mindst skal der være et godt og nemt IT-program, hvor alle de frivillige kan indmelde deres observationer.

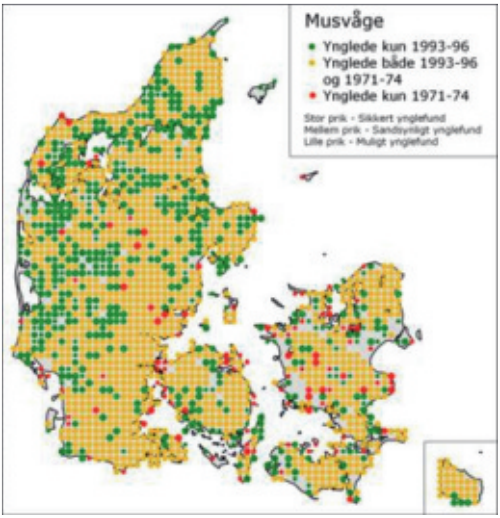

ATLAS-undersøgelsen kommer til at foregå i kvadrater på 5 x 5 km. Det vil sige, at der i alt vil blive 2.163 kvadrater for at dække hele Danmark. I disse kvadrater vil de forskellige observationer blive registreret for senere at blive behandlet, så resultatet kan anvendes.

Den grundlæggende undersøgelse vil blot være at konstatere hvilke fuglearter, som yngler i kvadratet. Det vil gøre, at ATLAS-III kan sammenlignes med de forrige AT-LAS-undersøgelser, og dermed kan ændringer i fuglearternes udbredelse dokumenteres.

Men ATLAS III skal også indeholder en tæthedsundersøgelse og en vinterundersøgel-se.

Tæthedsundersøgelsen skulle gerne fortælle, hvor stor bestanden af de forskellige fuglearter er i de enkelte kvadrater og dermed også et samlet billede af ynglefuglene i Danmark.

Vinterundersøgelsen skal resultere i et Vinteratlas, som vil generere en hel ny viden om vinterfugle i Danmark. Da ATLAS-III foregår over 4 år, så vil år-til-år variationerne have en særlig interesse.

Alle typer af undersøgelserne forudsætter, at de forskellige biotoptyper inden for et kvadrat bliver besøgt i løbet af undersøgelsesperioden flere gange og på de bedste tidspunkter. Det er en kæmpe opgave, som DOF ikke kan klare uden hjælp fra frivillige rundt om i hele landet.

Samlet set med de 3 enkeltstående undersøgelser vil vi i Danmark få et utroligt godt grundlag, som blandt andet kan bruges videnskabeligt. Men vi kan også bruge ATLAS-III til argumentation i forbindelse med miljøproblematikken.

Dette er kun en meget overordnet beskrivelse af ATLAS-III. I vil komme til at høre og læse meget om projektet i tiden fremover. Vi håber også, at så mange som muligt vil deltage aktivt, når selve undersøgelsen er i gang i 2014-17. Rekruttering af frivillige vil ske i 2013, hvor vi håber, at så mange som muligt vil deltage i undersøgelsen.

Når de 4 år, hvor undersøgelsen løber, er gået, så er der et stort analysearbejde tilbage, så en endelig rapport kan først forventes en gang i løbet af 2019. Men hvis vi ser tilbage på de 2 tidligere rapporter, så er det et resultat, som vil være værd at vente på – og som vi kan sige, "At det har vi været med til"

Denne artikel er kun en lille orientering om ATLAS-III. På generalforsamlingen blev der foreslået, at vi senere fortæller meget mere om hele processen i et Panurus. Her vil vi så gå i dybden med både indsamlingen af data og den senere efterbehandling af disse data.

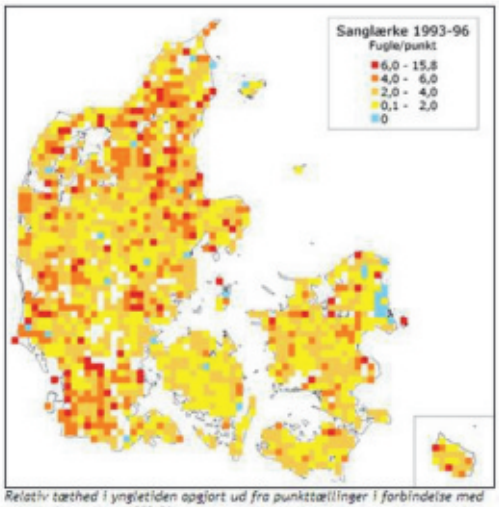

Relativ tæthed i yngletiden opgjort ud fra punkttællinger i forbindelse med atlasundersøgelsen 1993-96.

Vi ved selv stadigvæk heller ikke nok til en mere dybgående orientering til medlemmerne og de forhåbentligt mange frivillige, som vil hjælpe med indsamling af observationer.

FORMANDENS KIKKERT

AF GERT FAHLBERG

Ny hjemmeside

DOF-Sønderjylland har fået en ny og flot hjemmeside. Hvis du ikke allerede har set den, så gå ind på dof-sj.dk og se den nye side. Den nye hjemmeside har et flot og overskueligt layout, og de to snarest kommende arrangementer ses straks på forsiden. Og med et enkelt klik kan du finde oplysninger om lokalafdelingens virke, om bestyrelsens sammensætning, du kan finde mødereferater fra vore bestyrelsesmøder, lokalafdelingens vedtægter og oplysninger om lokalgrupperne.
En fordel ved den nye hjemmeside er også, at den er nem at arbejde med, således at redaktionsarbejdet ikke kommer til at hænge på en enkelt person, men kan deles af flere i bestyrelsen.

Lærkepletter

Videnscentret for Landbrug har kontaktet DOF-Sønderjylland og DOF-Vestjylland for at høre, om vi kunne være interesseret i at deltage i et pilotprojekt om såkaldte "lærkepletter".
Lærkepletter??--- hvad er så det?
Når pletter med afgrøder i en mark går ud, er de pågældende områder et muligt levested for bl.a. lærker og viber. Her kan de finde føde i yngleperioden, da der her opstår velegnede levesteder for insekterne og urter. Samtidig er det ikke rentabelt at gensåpletterne, fordi tidspunktet for høst ikke vil falde sammen med hovedafgrøden. Når en gensåning alligevel ofte finder sted, skyldes det formentligt landmandens ønske om, at marken skal se pæn ud og et ønske om at

undgå opformering af ukrudt samt sikring af overholdelse af støttebetingelser.
Fra 2012 er det muligt at etablere lærkepletter på støtteberettigede landbrugsarealer, når blot de enkeltvis er under 100 m2 og hver for sig eller tilsammen maksimalt udgør 10 % af markens areal.

Der er i den forbindelse behov for dokumentation og formidling af de positive effekter for fuglene, der opstår ved at lade lærkepletter være – og det er her vi i DOF kommer ind i billedet ved at udføre systematiske optællinger af sammenlignelige marker med og uden lærkepletter – samt medvirke ved markvandringer for at formidle værdien af lærepletterne.
Egon Iversen er DOF-Sønderjyllands mand i dette arbejde – og vi glæder os til at følge det kommende projekt.

Terkelsbøl Mose

I starten af marts var Egon Iversen en tur i Terkelsbøl Mose. Her bemærkede han, at der har været udført et gravearbejde i et område af mosen. Gravearbejdet var rimeligt

ødelæggende for naturen i mosen, som det ses at billederne.
Lokalafdelingen mente ikke at have set en dispensation til et sådant ødelæggende arbejde (og hvis vi havde, ville vi strakt have gjort indsigelse) og lokalafdelingen besluttede derfor at henvende sig til Aabenraa Kommune. Aabenraa Kommune kunne bekræfte at ødelæggelsen af mosen var foretaget ulovligt, og lodsejeren blev pålagt at genetablere mosen, som den så ud inden arbejdet – d.v.s. at nedlagte rør skulle fjernes, arealet retableres som det så ud før, og materialet fra grøfterne skulle fyldes tilbage så den oprindelige bundkode genskabtes.
Trods genetableringen vil der dog nok gå mange år inden sårene i mosen er helet – men ros til kommunen for en hurtig indsats.

Møder med Naturstyrelsen.

DOF-Sønderjylland har i løbet af foråret haft møder med både Naturstyrelsen Ribe og Naturstyrelsen Sønderjylland.
Inger Sønnichsen og Egon Iversen deltog fra DOF Sønderjylland i et godt og givtigt møde med Naturstyrelsen Ribe på Mandø.
Her blev et nyt 50 ha stort offentligt ejet areal præsenteret. I den forløbne vinter er vandstanden hævet og området forsvarligt hegnet, så det kan blive afgræsset og give fred til især Bramgæs. Man kunne allerede ved denne lejlighed konstatere at flere forskellige ynglefugle også nyder godt af den højere vandstand på marken. Sikkert en fremgangsmåde som kan anvendes i Tøndermarsken.

Naturstyrelsen orienterede også om sommerskovning i statsskove. Her er man nervøse for at komme til at skade ynglefugle i reder i skovene. Man forhører sig hos DOF, om vi kan medvirke i en udpegning af reder før en evt. skovning går i gang. Hertil bemærkede vi, at DOF i princippet er imod forstyrrelser af ynglefugle i yngletiden, og at vi først skal kende nærmere til Naturstyrelsens ønsker, før vi vil udtale os endeligt. Marco Brodde er kontaktperson omkring problematikken.
Problematikken omkring beskyttelse af de rødlistede Dværgterner og Hvidbrystede Præstekraver blev vendt. I den kommende ynglesæson afprøves forskellige muligheder på Fanø. Vi må håbe at fuglene klarer sig på Rømø.

Tidligere på året havde vi møde med Naturstyrelse Sønderjylland i Gråsten. Her repræsenterede Per Janfelt, Egon Iversen og Gert Fahlberg lokalafdelingen.
Også her var sommerskovning på dagsordenen, og også her fremsatte vi modstanden mod at skove i fuglenes yngletid. Vi nævnte også det problematiske i at de store skovmaskiner ved enkelte tilfælde er kommet for langt, og har fældet træer i "urørt skov".
Vi talte også om tilgroning af udsigtspunker og lignende. På flere lokaliteter bemærker fugleinteresserede at tidligere gode udsigtspunkter (f.eks. ved Oldenor på Nordals) gror til i opvækst og krat. Naturstyrelsen har desværre ikke ressourcer til at afhjælpe dette, med stiller sig positivt over for at vi i DOF selv foranstaltede en "rydde-dag", så man igen kan se naturen for bare træer. Dog efter nærmere aftale med Naturstyrelsen.

Og så vil jeg ønske en god og fuglerig sommer til alle. Netop nu er der noget der tyder på at vi har et par ynglende Storke i Sønderjylland – og samtidig er der jo gang i ynglen hos Havørne, Traner og mange andre spændende fugle i landsdelen.

FUGLETURE I SØNDERJYLLAND

OAS/DOF-SØNDERJYLLAND - SOMMER/ EFTERÅR 2012

Margrethe-Søen, Gråsten
Søndag d. 5. august kl. 9:00 – 11:30.
Vi kikker på skovens og søens fugleliv.
Mødested: P-pladsen ved skovkanten nær "Margrethe-Søen".
Indkørsel fra Felstedvej ca. 2-3 km fra slottet i Gråsten.
Turleder: Anker Hansen. Tlf. 22 66 02 15.
Ring evt. om samkørsel.
Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland

Aftentur til Trillen
Tirsdag d. 14. august kl. 19:00 – 21:00.
Vi kikker efter vadefugle, ænder, gæs med mere.
Skægmejsen er hørt tidligere år.
Mødested: P-pladsen lige før Høruphav.
Turleder: Kaj Abildgaard. Tlf. 74 42 50 05.
Ring evt. om samkørsel.
Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland

Gråstrubet lappedykker *Foto: Egon Iversen*

Formiddagstur til Trillen
Søndag d. 16. sept. kl. 9:00 – 11:30.
Vi ser på forskellige ænder og evt. vadefugle.
Mødested: P-pladsen lige før Høruphav.
Turleder: Kaj Abildgaard. Tlf. 74 42 50 05.
Ring evt. om samkørsel.
Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland

Oldenor
Lørdag d. 29. september kl. 9:00 – kl.11:30.
Vi har før haft sølvhejre, hav- og fiskeørn + en masse ænder mm
Mødested: P-pladsen på sydsiden i østlige ende.
Turleder: Gabor Graehn og Hans J. Leth Hansen. Tlf. 63 12 33 44. Ring evt. om samkørsel.
Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland

Dompap Foto: Knud Erik Vinding

Sandbjerg Sø og Varnæs Storemose.
Lørdag d. 20. okt. kl. 9:30 til kl.12:00.
Der skulle normalt kunne findes omkring 20 arter hvert sted især ænder.
Mødested: P-pladsen ved Sandbjerg Slot.
Turleder: Vera Jessen og Hans Jørgen Leth Hansen. Tlf. hhv. 74 44 20 72 og 29 78 69 70.
Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland

Formiddagstur til Gråsten Søerne
Onsdag d. 14. november kl. 9:00 til kl. 11:30.
Normalt ses ret mange arter, nogle i tusindvis.
Mødested: P-pladsen ved Slotshaven.
Turleder: Anker Hansen. Tlf. 22 66 02 15.
Ring evt. om samkørsel.
Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland

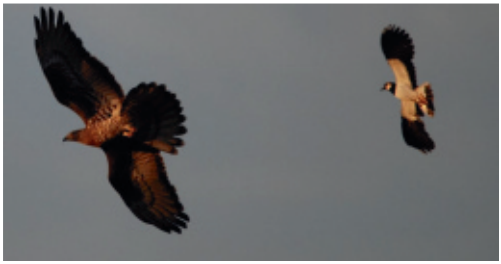

Vibe og hvepsevåge Foto: Dennis Langholz

Formiddagstur til Kruså Møllesø
Søndag d. 2. dec. kl.9:30 til kl. 12:00.
Vi skal i dag især kikke efter vandstær og isfugl, men også søen kan rumme en del fugle.
Mødested: Ved forsamlingshuset, hvor der også er P-mulighed.
Turleder: Orla Jessen. Tlf. 74 44 20 72. Ring evt. om samkørsel.
Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland

Arrangementer:

Rovfugleringmærkning
Dato: torsdag den 25. oktober kl. 19 på MÅNEN
Rovfugle-ringmærkere fortæller om deres mangeårige oplevelser ved ringmærkning af rovfugle-unger: rød glente, havørn. Lars Ulrich Rasmussen og Kim Skelmose Madsen har rejst rundt i Danmark og ringmærket i mange år og vil her videregive deres oplevelser.
Sted: Haderslev, Kulturhus MÅNEN

Stenpikker Foto: Egon Iversen

Panurus

Udgives af Dansk Ornitologisk Forening (DOF) Sønderjylland og Ornitologisk forening for Als og Sundeved (OAS).
Oplag: 450 eks.
Tryk: A Søe-Knudsen, Stoholm.
ISSN 0904-5619

Løst abonnement
koster 115. kr. Indbetales på Sydbank:
Regnr.: 7970
Kontonr.: 0114097
mærket Panurus.
Husk at oplyse navn.

Panurus er fælles medlemsblad for DOF-Sønderjylland og Ornitologisk forening for Als og Sundeved (OAS). Det udsendes 4 gange årligt til alle medlemmer.

Synspunkter, der kommer til udtryk i artikler o. lign. dækker ikke nødvendigvis foreningens holdning. Eftertryk i uddrag er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Bladet har til opgave
· at formidle sønderjyske ornitologers naturoplevelser
· at formidle den løbende diskussion om naturbevarelse
· at være til gensidig inspiration
· at formidle ornitologisk viden om den sønderjyske fuglefauna

Redaktion

Redaktionens adresse:
Panurus
Nyvang 10
6400 Sønderborg

Gabor Graehn
gaborgraehn@gmail.com

Gerd Bonnesen
Gerd@bonnesen.net

Produktionsplan

· Deadline for nr. 1 er 15. februar
· Deadline for nr. 2 er 15. maj
· Deadline for nr. 3 er 15. august
· Deadline for nr. 4 er 15. november

Artikler afleveres til Gabor, helst som OpenOffice- eller Word-fil.
Illustrationer leveres som jpg-filer/jpeg-filer eller som tegning/foto til scanning.

Artikler og billeder modtages med tak

Besøg DOF-Sønderjyllands hjemmeside på
www.DOF-SJ.dk
Her findes masser af oplysninger om lokalafdelingen, samt aktuelle nyheder, forum og galleri. Mødestedet for sønderjyske ornitologer!"

Se også
www.OASweb.dk
OAS's hjemmeside med turer, fotoer og blog

Med godt 400 modtagere har Panurus en stor læserskare. Vi modtager løbende små og store artikler fra medlemmerne, og det er vi meget glade for. Hvis Du har en artikel - eller en idé, så kontakt os endelig.

Redaktionen opbygger i disse år et billedarkiv om Sønderjyllands natur i almindelighed og fugleliv i særdeleshed.

Til dette arkiv søger vi billeder. Alle skarpe billeder har interesse, og ved brug angiver vi altid, hvem der er fotografen.

kontor syd as

www.kontorsyd.dk

Dansk ornitologisk forening
Sønderjylland
Formand Gert Fahlberg
Sottrupskov 10
6400 Sønderborg

Tlf.: 74 46 83 21
@ : *gert.fahlberg@bbsyd.dk*
www.dof-sj.dk

Ornitologisk Forening for
Als & Sundeved
Formand Kaj Abildgaard
Johan Skjoldborgsvej 3
6400 Sønderborg

Tlf.: 74 42 50 05
@ : *abildgd@stofanet.dk*
www.oasweb.dk

Afsender

Panurus
Egon Iversen
Blåmose 27
Høruphav
6470 Sydals

POST DANMARK

PP

B